

DOO-001-014202

Seat No. _____

M.A. (CBCS) (Sem. II) Examination

May / June - 2015

CCT-05 : Sanskrit

(Gadya Kavya) (New Course)

(१) हर्षचरितम् (उच्छ्वास - ५)

(२) दशकुमारचरितम् (उच्छ्वास - ८)

(३) कादम्बरी (महाश्वेतावृत्तान्तः)

Faculty Code : 001

Subject Code : 014202

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

- १ आख्यायिकानां लक्षणो ज्ञातुं हर्षचरितं आख्यायिका तरेके मूल्यांकन करो. १४
1 Evaluate हर्षचरित as an आख्यायिका after explaining its 14
characteristics.
- अथवा/OR
- १ संस्कृत गद्यसाहित्यनी उत्पत्ति अने विकास वर्णवो. १४
1 Describe the origin and development of sanskrit prose. 14
- अथवा/OR
- १ 'दशकुमारचरितम्' भां प्रतिबिंबित सामाजिक स्थितिनुं आलेखन करो. १४
1 Describe the social position as reflected in 'दशकुमारचरितम्'. 14
- २ (अ) नीचेनाभांथी कोर्ष पण अके विशे विवेचनात्मक नोध लखो : १०
2 (A) Write critical note on any one of the following : 10
(१) धवलगृहवर्णनम् ।
(२) महाश्वेतावर्णनम् ।
- २ (ब) नीचेनाभांथी कोर्षपण अके विशे विवेचनात्मक नोध लखो : १०
2 (B) Write critical note on any one of the following 10
(१) विश्रुतस्य पात्रम् ।
(२) 'दशकुमारचरितम्' - शीर्षकम् ।

- 3 (अ) नीचेनाभांथी कोष्ठपश्च बे गद्य षंडोन्नो अनुवाढ करो : १०
- 3 (A) Translate any two of the following passages : 10

- (१) एकदा तु वासतेव्यास्तुरीये यामे प्रत्युषस्येव स्वप्ने चटुलज्वालापुञ्जपिञ्जरीकृत सकलककुभा दुर्निवारेण दवहुतभुजा दक्षमानं केसरिणमद्राक्षीत् । तस्मिन्नेव च दावदहने समुत्सृज्य शावकानुत्प्लूत्य चात्मानं पातयन्तीं सिंहीमपश्यत् । आसीच्चास्य चेतसि – ‘लोके हि लोहेभ्यः कठिनतराः खलु स्नेहमया बन्धनपाशाः, यदाकृष्टास्तिर्यञ्चोऽप्येव– माचरन्ति’ इति । प्रबुद्धस्य चास्य मुहुर्मुहुर्दक्षिणेतर– मक्षि पस्पन्दे । गात्रेषु चाकस्मादेव वेपथुर्विपप्रथे ।
- (२) ततोऽवतीर्य तरुशाखायां बद्ध्वा तुरङ्गमुपसृत्य भगवते भक्त्या प्रणम्य त्रिलोचनाय तामेव दिव्य–योषितमनिमेषपक्ष्मणा निश्चलनिबद्धलक्ष्येण चक्षुषा पुनर्निरुपयामास । उदपादि चास्य तस्या रुपसम्पदा कान्त्या चाविर्भूतविस्मयस्य मनसि । “अहो ! जगति जन्तूनामसमर्थितो पनतान्यापतन्ति वृत्तान्तान्तराणि । तथा हि मया मृगयायां यदृच्छया निरर्थकमनुबध्नता तुरङ्गमुखमिथुनमयमतिमनोहरो मानवानामगम्यो दिव्यजनसञ्चरणोचितः प्रदेशो वीक्षितः ।”
- (३) विदर्भो नाम जनपदः । तस्मिन्भोजवंशभूषणम्, अंशावतार इव धर्मस्य, अतिसत्त्वः, सत्यवादी, वदान्यः, विनीतः, विनेता प्रजानाम् रञ्जितभृत्यः, कीर्तिमान्, उदग्रो बुद्धिमूर्तिभ्याम्, उत्थानशीलः, शास्त्रप्रमाणः, शक्यभव्यकल्पारम्भी, सम्भावयिता बुधान्, प्रभावयिता सेवकान्, उद्भावयिता बन्धून्, न्यग्भावयिता शत्रून्, असम्बद्धप्रलापेष्वदत्तकर्णः .....पुण्यश्लोकः, पुण्यवर्मा नामासीत् ।
- (४) द्यूतेऽपि द्रव्यराशेस्तृणत्त्यागादनुपमानमाशयौदार्यम् जयपराजयानवस्थानाद्धर्ष विषादयोरविधेयत्वम्, पौरुषैकनिमित्तस्यामर्षस्य वृद्धिः अक्षहस्तभूम्यादिगोचराणामत्यन्तदुरुपलक्ष्याणां कूटकर्मणामुपलक्षणादनन्तबुद्धिनैपुण्यम्, एक विषयोपसंहाराच्चित्तस्यातिचित्रमैकाग्रयम् अध्यवसायसहचरेषु साहसेष्वतिरतिः, अतिकर्कशपुरुषप्रतिसंसर्गादनन्यधर्षणीयता, मानावधारणम्, अकृपणं च शरीरयापनमिति ।

- 3 (ब) नीचेनाभांथी कोष्ठपश्च बे पूर्वापर संदर्भ आपी सभज्जवो. १०

- 3 (B) Explain with reference to the context any two of the following : 10

- (१) देव! दाहज्वरो महान् इति ।
- (२) अदूरकोपा हि मुनिजनप्रकृतिः ।
- (३) आगमदीपदृष्टेन खल्वध्वना सुखेन वर्तते लोकयात्रा ।
- (४) अविश्वास्यता हि जन्मभूमिरलक्ष्याः ।

- ૪ નીચેના પ્રશ્નોના એક બે લીટીમાં જવાબ આપો. ૬
- 4 Answer the following questions in one or two lines. 6
- (૧) બાણભટ્ટે 'હૂળ હરિણકેસરી' કોને કહેલ છે ?
- (૨) પ્રભાકર વર્ધનના સંતાનોના નામ જણાવો.
- (૩) કિન્નરયુગલને અનુસરતા ચંદ્રાપીડે શું જોયું ?
- (૪) બલવતી હિ દ્વન્દ્વાનાં પ્રવૃત્તિઃ । આ વિધાન કોણ કરે છે ?
- (૫) ચંદ્રપાલિતે રાજા અનંતવર્મા સમક્ષ કયા ચાર વ્યસનોના લાભ દર્શાવીને તેનો મહિમા રજૂ કર્યો ?
- (૬) 'ત્રયો દણ્ડિપ્રબન્ધાશ્ચ ત્રિષુ લોકેષુ વિશ્રુતાઃ । આ ઉક્તિ કોની છે ?
- ૫ નીચેના બહુવિકલ્પ પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ દસના જવાબ આપો : ૧૦
- 5 Attempt any ten of the following MCQs : 10
- (1) પ્રભાકરવર્ધનસ્ય भार्यायाः किं नाम ?
- (A) भानुमति (B) वसुमति
- (C) यशोवती (D) रूपवती
- (2) 'હર્ષચરિત'ના પાંચમાં ઉચ્છવાસનું નામ શું છે ?
- (A) રાજદર્શન (B) મહારાજમરણ વર્ણન
- (C) રાજવંશવર્ણન (D) રાજપ્રતિજ્ઞાવર્ણન
- (3) 'હર્ષચરિત' કુલ કેટલા ઉચ્છવાસોમાં વિભક્ત છે ?
- (A) પાંચ (B) છ
- (C) આઠ (D) નવ
- (4) રાજ્યવર્ધન કોની સાથે લડવા ઉત્તરાપથમાં ગયો હતો ?
- (A) યવન (B) હૂણ
- (C) શક (D) કુષાણ
- (5) મહાશ્વેતાની માતાનું નામ શું છે ?
- (A) વિલાસવતી (B) ગૌરી
- (C) રાજદેવી (D) મનોરમા

- (6) પુંડરીક કોના પ્રેમમાં પડે છે ?
 (A) મહાશ્વેતા (B) કાદંબરી
 (C) તરલિકા (D) પત્રલેખા
- (7) 'કાદમ્બરી' નો સાહિત્ય પ્રકાર જણાવો.
 (A) આખ્યાયિકા (B) ચમ્પૂ
 (C) કથા (D) નાટક
- (8) અનંતવર્માને પ્રયત્ન પૂર્વક સન્માર્ગ ઉપર લાવવા કોણ ઈચ્છતો હતો ?
 (A) વસુરક્ષિત (B) વસંતભાનુ
 (C) અનંતરક્ષિત (D) મિત્રગુપ્ત
- (9) ભાસ્કરવર્માના રક્ષકનું નામ શું છે ?
 (A) વસંતભાનુ (B) નાલીજંઘ
 (C) વસુરક્ષિત (D) વિહારભદ્ર
- (10) 'દશકુમારચરિત્મ્' નું મૂળ ક્યાં છે ?
 (A) રામાયણ (B) મહાભારત
 (C) કથાસરિત્સાગર (D) પુરાણ
- (11) અનન્તવર્માને પતન તરફ કોણ દોરી ગયું હતું ?
 (A) પુણ્યવર્મા (B) નાલીજંઘ
 (C) વિહારભદ્ર (D) વસુરક્ષિત
- (12) વિશ્વતના લગ્ન કોની સાથે થાય છે ?
 (A) રોહિણી (B) મંજુવાદિની
 (C) વીણાવાદિની (D) કપિલા